

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 5Cdo/406/2013
Identifikačné číslo spisu: 3712205904
Dátum vydania rozhodnutia: 24.11.2014
Meno a priezvisko: JUDr. Helena Haukvitzová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2014:3712205904.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Heleny Haukvitzovej a členov senátu JUDr. Vladimíra Maguru a JUDr. Sone Mesiarkinovej, v právnej veci navrhovateľa S. T., bývajúceho v G., zastúpeného JUDr. Stanislavom Rojkom, advokátom so sídlom v Považskej Bystrici, Železničná 90/12, proti odporcovi I. T. bývajúcemu v G., zastúpenému Advokátskou kanceláriou BONA FIDE, s.r.o., so sídlom v Beluši, A. Sládkoviča 604/41, o určenie, že nehnuteľnosť patrí do dedičstva, vedenej na Okresnom súde Považská Bystrica, pod sp.zn. 7 C 55/2012, na dovolanie žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne z 9. mája 2013, sp.zn. 19 Co 390/2012, takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a .

Odporcovi náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

Odôvodnenie

Okresný súd Považská Bystrica rozsudkom z 2. októbra 2012, č.k. 7 C 55/2012-31 určil, že spoluvlastnícky podiel 5/15 v parcelách KNE 303/1 - orná pôda o výmere 5129 m², KNE 303/2 orná pôda o výmere 51 m² a KNE 303/3 - orná pôda o výmere 49 m², ktoré sú zapísané na LV XXX v k.ú. P., patrí do dedičstva po nebohom E. T., naposledy bytom G., ktorý zomrel 12. októbra 1969. Konanie proti odporcovi 2/ (Biely potok, akciová spoločnosť, so sídlom v Bratislave, Prievozská 2/A) titulom späťvzatia návrhu zastavil. Odporcovi uložil povinnosť nahradiť navrhovateľovi trovy konania 444,60 €, do troch dní od právoplatnosti rozsudku, na účet právneho zástupcu navrhovateľa advokáta JUDr. Stanislava Rojka. V odôvodnení rozhodnutia poukázal na výsledky vykonaného dokazovania, ktorými mal preukázané, že otec navrhovateľa - E. T. nadobudol podiel 1/15-iny k parcele č. 303, vedenej v pkn. vložke 38 pre k.ú. P. dedením po I. T. staršom. Ďalší spoluvlastnícky podiel 1/5-inu nadobudol na základe kúpnej zmluvy z 21. apríla 1937, uzavretej s S. B. Ďalší spoluvlastnícky podiel 1/15-inu nadobudol kúpnu zmluvou od I. T. ml., uzavretou v roku 1946, ktorá však nebola zapísaná do pkn. vložky. Z vykonaného dokazovania tak vyplynulo, že E. T. bol podielovým spoluvlastníkom parcely č. 303, vedenej v pkn. vložke 38 pre k.ú. P. v podiele 5/15-in, t.j. 1/3-ina. Táto nehnuteľnosť (parcely č.

303) bola rozdelená na pozemky - KNE 303/1 - orná pôda o výmere 5 129 m², KNE 303/2 - orná pôda o výmere 51 m² a KNE 303/3 - orná pôda o výmere 49 m², ktoré sú vedené na LV č. XXX pre k.ú. P. Odporca 1/ v priebehu konania vlastnícke právo E. T. k predmetným nehnuteľnostiam v podiele 5/15-in v priebehu konania uznal. Súd prvého stupňa s poukazom na ustanovenie § 132 ods. 1 Občianskeho zákonníka návrhu navrhovateľa vyhovel. Vzhľadom na späťvzatie návrhu konanie voči odporcovi 2/ zastavil podľa § 96 ods. 1 a 2 O.s.p. O náhrade trov konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p.

Na odvolanie odporcu 1/ Krajský súd v Trenčíne 1/ rozsudkom z 9. mája 2013, sp.zn. 19Co 390/2012 rozsudok súdu prvého stupňa zmenil tak, že návrh navrhovateľa zamietol a navrhovateľovi uložil povinnosť zaplatiť odporcovi 1/ náhradu trov konania v sume 452,53 € do troch dní, zástupcovi odporcu 1/. Odvolací súd na pojednávaní odvolacieho súdu zopakoval dokazovanie vykonané súdom prvého stupňa. Z rozhodnutia Štátneho notárstva v Považskej Bystrici z 12. decembra 1969, č.k. D 861/69 zistil, že poručiteľ E. T., naposledy bytom G., ktorý zomrel 12. októbra 1969, závet nezanechal, a preto nastalo dedenie v prospech zákonných dedičov manželky a detí. Ako vyplynulo z rozhodnutia, dedičmi boli S. T., R. I., E. T., S. T., Y. T. a S. T.. Konštatoval, že poručiteľ E. T. zanechal popri navrhovateľovi aj iných zákonných dedičov, ktorí neboli účastníkmi predmetného konania, hoci títo v čase od smrti poručiteľa do rozhodnutia o dedičstve sú považovaní za vlastníkov celého majetku patriaceho do dedičstva po poručiteľovi a v sporoch s inými osobami, ktoré sa týkajú práv a povinností patriacich do dedičstva, majú postavenie nerozlučných spoločníkov. Odvolací súd pre nedostatok vecnej legitímácie návrh zamietol, čím podľa § 220 O.s.p. zmenil rozsudok súdu prvého stupňa. O trovách konania rozhodol podľa § 224 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 142 ods. 1 O.s.p.

Rozsudok odvolacieho súdu napadol dovolaním navrhovateľ. Namietal, že napadnutý rozsudok spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.), o nevyhnutnosti, aby účastníkmi konania boli všetci do úvahy prichádzajúci dedičia a v podstate v konaní mu bola odňatá možnosť pred súdom konať. Mal za to, že okruh dedičov sa môže meritórne ustáliť iba v dedičskom konaní. Poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu sp.zn. 3 Cdo 51/2009 z 28. októbra 2010, podľa ktorého je prípustná aktívna legitímácia aj len jedného spoluvlastníka, ak sa domáha, že žalovaný nie je vlastníkom predmetnej nehnuteľnosti. Tvrdil, že práve z postavenia solidarity (spoločne a nerozdielne) vyplýva, že viacerým osobám prináleží jedno právo, ale každá solidárne oprávnená osoba má oprávnenie k celému právu, čo znamená, že každá takto oprávnená osoba má právo domáhať sa voči tretej osobe celého práva a ostatné oprávnené osoby sa vysporiadajú podľa ich vzájomného vzťahu, čo v danom prípade znamená, že sa vysporiadajú v rámci dedičského konania. Uviedol, že toto konanie nie je konaním - sporom o dedičské právo medzi dedičmi, preto neprichádza do úvahy nerozlučné postavenie dedičov. Žiadal, aby dovolací súd zmenil napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, návrhu vyhovel v celom rozsahu a odporcu zaviazal na náhradu trov konania.

Odporca vo vyjadrení k dovolaniu uviedol, že v prejednávanej veci sa jedná o nútené procesné spoločenstvo, dovolanie označil za nedôvodné a domáhal sa, aby ho dovolací súd dovolanie navrhovateľa v zmysle § 243b ods. 1 O.s.p. zamietol.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpený advokátom (§ 241 ods. 1 veta druhá O.s.p.) proti zmeňujúcemu rozsudku (§ 238 ods. 1 O.s.p.), preskúmal rozsudok odvolacieho súdu bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) a dospel k záveru, že dovolanie navrhovateľa nie je dôvodné.

V zmysle § 241 ods. 2 O.s.p. môže byť dovolanie podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v dovolaní uplatnenými dôvodmi. Obligatórne (§ 242 ods. 1 O.s.p.) sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p. a tiež tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Dovolacie dôvody pritom neposudzujú len podľa

toho, ako ich dovolateľ označil, ale podľa obsahu tohto opravného prostriedku.

Vzhľadom na zákonnú povinnosť (§ 242 ods. 1 druhá veta O.s.p.) skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z najzávažnejších procesných väd, zaoberal sa dovolací súd otázkou, či konanie v tejto veci nie je postihnuté vadou konania v zmysle § 237 O.s.p. Podľa tohto ustanovenia je dovolanie prípustné, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát.

Vady konania v zmysle § 237 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. v dovolaní namietané neboli a v dovolacom konaní ani nevyšli najavo. S prihliadnutím na obsah dovolania a v ňom vytýkané nesprávnosti, ktorých sa mal dopustiť odvolací súd, sa dovolací súd osobitne zaoberal otázkou, či postupom odvolacieho súdu nebola navrhovateľovi odňatá možnosť konať pred súdom.

Odňatím možnosti konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.) sa rozumie taký závadný postup súdu, ktorý má za následok znemožnenie realizácie tých procesných práv účastníka konania, ktoré mu poskytuje Občiansky súdny poriadok. O procesnú vadu v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. ide vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva. Dovolací súd z obsahu spisu nezistil, že by konanie pred súdmi nižších stupňov bolo postihnuté procesnou vadou, znemožňujúcou navrhovateľovi realizáciu jeho procesných práv. Pokiaľ navrhovateľ odňatie možnosti pred súdom konať dával do súvisu s posudzovaním jeho návrhu odvolacím súdom, v ktorom nevystupovali na strane žalujúcej všetci dedičia, a v sporoch s inými osobami, ktoré sa týkajú práv a povinností patriacich do dedičstva, majú postavenie nerozlučných spoločníkov, vo svojej podstate namieta nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom v otázke nedostatku vecnej legitímácie. Nesprávne právne posúdenie veci však nemá základ vo vade konania v zmysle § 237 O.s.p. a nespôsobuje zmätočnosť rozhodnutia; je jedným z dovolacích dôvodov (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.).

Inou vadou konania, na ktorú musí dovolací súd prihliadnúť aj vtedy, ak nie je v dovolaní namietaná, je procesná vada, ktorá na rozdiel od väd taxatívne vymenovaných v § 237 O.s.p. nezakladá zmätočnosť rozhodnutia. Jej dôsledkom je vecná nesprávnosť, ktorej základom je porušenie procesných ustanovení upravujúcich postup súdu v občianskom súdnom konaní.

Rovnako dovolací súd vzhľadom na § 242 ods. 1 O.s.p. skúmal, či v konaní nedošlo k tzv. inej (než v § 237 O.s.p. uvedenej) procesnej vade konania majúcej za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Ani existencia tejto vady v dovolacom konaní nebola zistená.

Navrhovateľ v dovolaní tvrdí, že napadnutý rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávnym právnym posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

Po preskúmaní veci dovolací súd dospel k záveru, že právne posúdenie veci odvolacím súdom, ktoré ho viedlo k zmene rozhodnutia súdu prvého stupňa, treba považovať za správne.

V prejednávanej veci ide o posúdenie vecnej legitímácie vo veci určenia predmetu dedičstva.

Základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky zaručuje, že každý sa

môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Zmyslom práva na súdnu ochranu je umožniť každému reálny prístup k súdu a tomu zodpovedajúcu povinnosť súdu o veci konať. Ak osoba (právnická alebo fyzická) splní predpoklady ustanovené zákonom, súd jej musí umožniť stať sa účastníkom konania so všetkými procesnými oprávneniami, ale aj povinnosťami, ktoré z tohto postavenia vyplývajú (viď nálezy Ústavného súdu Slovenskej republiky z 23. augusta 2001 II. ÚS 14/2001, z 13. novembra 2002 II. ÚS 132/02, III. ÚS 171/2006 z 5. apríla 2007).

Občianskoprávne vzťahy vznikajú z právnych úkonov alebo iných skutočností, s ktorými zákon vznik týchto vzťahov spája (§ 2 ods. 1 Občianskeho zákonníka).

Podľa § 460 Občianskeho zákonníka sa dedičstvo nadobúda smrťou poručiteľa. Predpokladmi dedenia sú a/ smrť fyzickej osoby, b/ existencia dedičstva, c/ spôsobilý dedič.

Z ustanovenia § 91 ods. 1 O.s.p. vyplýva, že ak je navrhovateľov alebo odporcov v jednej veci niekoľko, koná každý z nich sám za seba.

Ak však ide o také spoločné práva alebo povinnosti, že sa rozsudok musí vzťahovať na všetkých účastníkov, ktorí vystupujú na jednej strane, platia úkony jedného z nich i pre ostatných. Na zmenu návrhu, na jeho späťvzatie, na uznanie alebo vzdanie sa nároku a na uzavretie zmiernu je však potrebný súhlas všetkých účastníkov, ktorí vystupujú na jednej strane (§ 91 ods. 2 O.s.p.).

O spoločné práva a povinnosti, ohľadne ktorých sa rozhodnutie musí vzťahovať na všetkých účastníkov konania, ktorí vystupujú na jednej strane a úkony jedného z nich platia aj pre ostatných, sa jedná vtedy, ak podľa ustanovení hmotného práva je právo alebo povinnosť, o ktoré v konaní ide, nedeliteľnej povahy. Tak je tomu napr. v konaní o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva patriaceho viacerým podielovým spoluvlastníkom, v konaní o neplatnosť závetu poručiteľa, ktorý zanechal viac dedičov, v konaní o popretie rodičovstva a podobne (viď R 1/1975).

Ak bolo v konaní o dedičstve právoplatne rozhodnuté o dedičstve, je toto rozhodnutie súdu záväzné (§ 159 ods. 2 v spojení s § 135 ods. 2 O.s.p.) a súd je povinný z tohto rozhodnutia vychádzať aj pri prejednávani a rozhodovaní iných vecí.

Najvyšší súd Slovenskej republiky poukazuje na to, že určovací návrh spočívajúci v tom, že vec (hnuteľná alebo nehnuteľná) patrí do dedičstva po poručiteľovi, a teda že ju poručiteľ vlastnil v okamihu svojej smrti, môže uplatňovať (je vecne legitimovaný) len ten, koho práv a povinností sa takéto určenie týka. Takouto osobou môže byť len ten, kto je poručiteľovým dedičom, prípadne jeho právnym nástupcom.

K nadobudnutiu dedičstva však nedochádza len na základe smrti poručiteľa. Právna úprava dedičského práva vychádza z princípu ingerencie štátu pri nadobúdaní dedičstva. Okrem iného predpokladá aj to, že dedičstvo po poručiteľovi musí byť súdom prejednané a rozhodnuté, konanie o dedičstve začína aj bez návrhu a v konaní o dedičstve musí byť prejednaný tiež majetok, ktorý nebol známy pri pôvodnom prejednaní a rozhodnutí o dedičstve. Podľa rozhodnutia súdu o potvrdení dedičstva alebo o vyporiadaní dedičov sa dedičstvo nadobúda s účinnosťou ku dňu smrti poručiteľa. V dobe od smrti poručiteľa až do potvrdenia dedičstva alebo vyporiadania dedičov právoplatným rozhodnutím súdu (§ 175p, § 175q, § 175 zca O.s.p.), tu teda nemôže byť istota, s akým výsledkom konanie o dedičstvo skončí, a to najmä, kto bude poručiteľovým dedičom a ako bude vyporiadané dedičstvo medzi viacerých dedičov.

Ak zanechal poručiteľ viac dedičov, sú až do právoplatného rozhodnutia súdu považovaní za vlastníkov celého majetku patriaceho do dedičstva. Z právnych úkonov týkajúcich sa spoločných vecí alebo

majetkových práv patriacich do dedičstva sú oprávnení voči iným osobám spoločne a nerozdielne. Ich dedičský podiel vyjadruje mieru, akou sa na týchto právach a povinnostiach navzájom podieľajú a majú postavenie tzv. nerozlučných spoločníkov v zmysle § 91 ods. 2 O.s.p.

To platí aj v prípade, ak poručiteľ zanechal viac dedičov a ak nebolo dedičstvo medzi nimi ohľadne vecí, o ktoré ide v občianskom súdnom konaní, vedenom s inou osobou ako dedičom (ktorá nie je poručiteľovým dedičom) vypořiadané. Za stavu, že v pôvodnom dedičskom konaní nebol tento majetok známy (nebol predmetom dedičstva) a nebol v konaní o dedičstvo prejednaný, sú až do vypořiadania dedičstva ohľadom tejto veci všetci dedičia považovaní za vlastníkov tejto veci. Z právnych úkonov týkajúcich sa tejto veci sú oprávnenia povinní voči iným osobám spoločne a nerozdielne a majú postavenie vyplývajúce z ustanovenia § 91 ods. 2 O.s.p.

Preto záver odvolacieho súdu o nemožnosti vyhoveniť návrhu z dôvodu, že účastníkmi tohto sporového konania neboli právni nástupcovia (ostatní zákonní dedičia) po poručiteľovi E. T. bol vecne správny.

Vo veci rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 28. októbra 2010, sp.zn. 3 Cdo 51/2009, na ktoré poukazuje navrhovateľ, sa žalobkyňa domáhala určovacou žalobou podľa § 80 písm. c/ O.s.p., aby súd určil, že jej právna predchodkyňa bola ku dňu smrti vlastníčkou nehnuteľností v nej označených podielov. V konaní o určenie vlastníctva k spoluvlastníckemu podielu, je pasívne legítimovaný iba dotknutý spoluvlastník tohto spoluvlastníckeho podielu z dôvodu, že právnej sféry ďalších ostatných spoluvlastníkov sa toto konanie netýka a výsledok konania (určenie práva k spoluvlastníckemu podielu) nemôže mať na ich právne pomery žiaden vplyv, t.j. nemôže mať žiaden dopad na vymedzenie ich práv a povinností týmto súdnym rozhodnutím. Predmetom konania v prejednávanej veci nie je určenie práva k spoluvlastníckemu podielu, ale určenie, že nehnuteľnosť patrí do dedičstva, v ktorom konečné rozhodnutie bude mať vplyv na všetkých po poručiteľovi do úvahy prichádzajúcich dedičov.

Z uvedených dôvodov je zrejmé, že navrhovateľ neopodstatnene napadol rozsudok odvolacieho súdu, ktorý nespočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.) a keďže neboli zistené ani ďalšie dôvody uvedené v § 241 ods. 2 O.s.p., ktoré by mali za následok nesprávnosť dovolaním napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu, Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie žalobcu podľa § 243b ods. 1 O.s.p. zamietol.

V dovolacom konaní procesne úspešnému odporcovi vzniklo právo na náhradu trov dovolacieho konania proti navrhovateľovi, ktorý úspech nemal (§ 243b ods. 5 O.s.p., § 224 ods. 1 O.s.p. a § 142 ods. 1 O.s.p.). Najvyšší súd Slovenskej republiky mu však žiadne trovy dovolacieho konania nepriznal z dôvodu, že nepodal návrh na ich priznanie.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.